

Odborná způsobilost v BOZP - Část 2: Porovnání odborné způsobilosti na úseku prevence rizik a požární ochrany

 25.07.2016

Competence in occupational safety and health - Part 2: competencies in risk prevention and fire protection

Ing. Jiří Tilhon¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. tilhon@vubp-praha.cz

BOZP

požární ochrana

prevence rizik

Abstrakt

Článek Odborná způsobilost v BOZP má za cíl poskytnout ucelený náhled na problematiku odborné způsobilosti a kvalifikace osob na úseku BOZP. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky je členěna na 3 dílčí části. Druhá část se věnuje srovnání odborně způsobilé osoby v prevenci rizik s odborně způsobilou osobou v požární ochraně. Přibližuje strukturu kvalifikovaných osob v požární ochraně a navrhuje možnou strukturu na úseku BOZP.

Klíčová slova: BOZP, požární ochrana, OZO PR, technik BOZP, OZO PO, technik PO, preventista PO

Abstract

The article Competence in OSH aims to provide a comprehensive view on the issue of the competence and qualifications of persons in the field of occupational health and safety. Given the scale of the issue is divided into three sub-sections. Comparing person with professional qualification in risk prevention and professional qualification in fire protection is the second sub-section. The article is approaching the structure of qualified people in fire protection and suggests a possible structure in the field of occupational health and safety.

Keywords: occupational safety and health (OSH), fire prevention (FP), person with professional qualification in risk prevention, OSH technician, person with professional qualification in fire protection, technician of fire protection, prevention person of fire protection

Úvod

Příklon k systémovému pojetí BOZP s sebou přinesl změnu v odpovědnosti za tento systém. Odpovědnost jednoznačně převzal zaměstnavatel, který má na úseku BOZP dva rádce. Jedním je odborně způsobilá osoba v prevenci rizik,

druhým poskytovatel pracovnělékařských služeb. Tato změna s sebou přináší i hledání vhodné struktury ostatních kvalifikovaných osob, jako jsou obsluhy technických zařízení, nebo začlenění manažerských osob, které na úseku BOZP působí. V tomto hledání vhodného modelu se lze poučit z historického vývoje obdobného hledání na úseku požární ochrany, které začalo již v padesátých letech minulého století. Inspiraci lze nalézt i v harmonizovaných technických normách.

Nalezení vhodné struktury osob působících v oblasti BOZP, je vyjádřením pochopení jednotlivých rolí určených pracovníků na pracovištích zaměstnavatele, jejich vzájemné provázanosti. Umožňuje vytvoření systémového přístupu k zajištění vyšší úrovně organizace BOZP, tak jak jej předpokládá zákoník práce. Článek předkládá možný způsob členění kvalifikací osob na úseku BOZP, i s přiblížením způsobu nabytí této kvalifikace, tj. základního rozdílu mezi jednotlivými skupinami kvalifikovaných osob. Právě způsob nabytí kvalifikace, její obsahová část, je rozhodná pro začlenění konkrétního pracovníka do struktury odborných kvalifikací na úseku BOZP a pro oprávnění a roli takového pracovníka. Vzdělávání na úseku BOZP je odvislé od pracovní náplně, nikoli od postavení v organizační struktuře.

Odborná způsobilost na úseku požární ochrany

Významnou změnou v organizaci požární ochrany na pracovištích zaměstnavatele znamenal rok 1955^[1]. Od tohoto roku vedoucí závodu (podniku, vč. zemědělských závodů, provozoven, ústavů, úřadů, aj. – dnes zaměstnavatel), který byl povinen pečovat o odstraňování příčin požárů a tak zajišťoval provádění stálého dozoru, měl k provádění preventivní požární ochrany ustanovit Preventistu požární ochrany (dále jen preventista). Ve velkých podnicích tuto roli přebíraly jednotky požární ochrany, v malých naopak bezpečnostní technik. Úkolem preventisty byla pravidelná prohlídka závodu, jeho pracovišť a zařízení v četnosti minimálně 1x za měsíc – četnost stanovoval zaměstnavatel na základě dohody s preventistou. Výsledek prohlídek zapisoval preventista do požární knihy i s návrhem na odstranění nedostatků a předkládal vedoucímu závodu k podpisu. Odstranění nedostatků se do požární knihy následně poznamenalo. Kvalifikaci k výkonu své pozice musel preventista absolvovat školením 3. stupně (nejvyšší stupeň školení o požární ochraně) a to do 3 měsíců od zařazení do funkce a každé 3 roky musel školení absolvovat opakovaně.

Ačkoli byla požární prevence odborně zajištěna preventistou, nedocházelo ke snížení četnosti požárů. Naopak, v letech 1967 – 1969 došlo k několika rozsáhlým požárům^[2]. Příčinou bylo, že preventista řešil pracoviště závodů, ale nebyl stanoven žádný odborný orgán, který by zajišťoval požární ochranu po stránce organizační, administrativní a technické. Vláda ČSSR již v roce 1967 svým usnesením uložila svým ministrům zřídit a obsadit funkce požárních techniků, a toto nařízení pak předala i vláda ČSR až na úroveň Krajských národních výborů, a představenstva svazů (výrobní, spotřební a bytová družstva). K právnímu zakotvení pracovní pozice Technika požární ochrany (dále jen technik PO) došlo až s novým (a dosud platným) zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Od poloviny roku 1986 tak vedle preventistů působili i technici PO, kteří mimo jiné preventisty řídili. Technici PO měli významné oprávnění spočívající v možnosti nařízení provedení nutných opatření směřujících k odstranění požárního nebezpečí. Od role preventistů, kteří navrhovali opatření, tak byla jejich role významně posunuta. Navíc, technik PO o svých nařízených opatřeních musel neprodleně informovat nejen vedoucího organizace (zaměstnavatele), ale i příslušnou správu Sboru požární ochrany (dnešní krajský Hasičský záchranný sbor). Kvalifikační způsobilost technik PO nabýval a prokazoval zkouškou před komisí a vydáním osvědčení. Zkoušku musel vykonat do 6 měsíců od ustanovení a opakovat 1krát za 5 let^[3]. Tak jako preventistu, i technika PO, mohl vykonávat pověřený pracovník vedle své pracovní funkce. Nicméně, nesměla-li být pozice sloučena s jinou, např. u vybraných požárně nebezpečných, rozsáhlých nebo důležitých organizací, byl technik PO podřízen přímo vedoucímu organizace (zaměstnavateli).

Nový zákon o požární ochraně zavedl i požárně technické komise, jako poradní orgán vedoucího organizace (zaměstnavatele) pro posuzování a zabezpečování úkolů na úseku požární ochrany^[4]. Technik PO byl jedním z členů této komise, které předsedal zástupce vedoucího organizace a odborníci jako vodohospodář, energetik, technolog

výroby apod. Odborná způsobilost členů této komise byla zajišťována absolvováním školení III. stupně o požární ochraně (nejvyšší stupeň školení). Jedním z úkolů komise bylo posouzení návrhů na opatření na úseku požární ochrany při rekonstrukci objektů či výstavbě nových.

Nový zákon o požární ochraně společně s techniky PO a požární technickou komisí zavedl i pozice specialisty PO. Jeho povinností byla koordinace, kontrola a zpracování řešení požární ochrany v dokumentaci staveb, projednávání všech změn týkajících se řešení požární ochrany v dokumentaci staveb. Kvalifikační způsobilost specialista PO získával a prokazoval za stejných podmínek, jako technik PO, tj. opakovanou zkouškou po 5 letech a certifikátem.

S koncem roku 1994 byla zrušena jak pozice preventistů, tak techniků PO, specialistů PO i požárně technických komisí, a od nového roku byla zavedena jedna pozice odborně způsobilé osoby požární ochrany (dále jen OZO PO). Náplň činnosti specialistů PO byla převedena na autorizované techniky činné ve výstavbě podle zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů (dnes v kontextu s příslušnými ustanoveními zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, s oprávněním vyhotovovat Požárně bezpečnostní řešení jako části Projektové dokumentace stavby).

Postupem doby byla pozice technika PO obnovena (v roce 2001 – ale s nižší úrovní pravomocí ve srovnání s OZO PO), stejně tak pozice preventisty (v roce 2001^[5] – však jen jako třetí osoby s nejvyššími znalostmi v oboru požární ochrany).

Dnešní systém požární ochrany na pracovištích zaměstnavatelů vychází z některých daností:

- pracoviště jsou zákonem definována ve stupních požární nebezpečnosti,
- za požární ochranu na pracovištích odpovídá zaměstnavatel,
- zákon definuje oprávnění odborných a jiných osob,
- zákon definuje vedenou dokumentaci požární ochrany,
- odbornost OZO PO a technika PO nepodléhá opakovanému přezkušování.

Každý zaměstnavatel je povinný při naplnění určitých charakteristik na jeho pracovištích, nechat provést odborně způsobilou osobou (OZO PO, technik PO) zatřídění svých prostor do kategorií požárního nebezpečí. Z toho pak vyplývají další povinnosti, které mu odborně způsobilá osoba stanoví v rámci stanovené požární prevence. Zaměstnavatel je sice odpovědný, ale odborně způsobilá osoba opírá své požadavky o konkrétní ustanovení a oprávnění zákona. Může si tak vymoci jakýsi minimální standard, který zaměstnavatel musí akceptovat (není prostor pro polemiku, zda je či není požární nebezpečí a zda se musí či nemusí zřizovat požární hlídky, nelze zasahovat do rozhodnutí odborně způsobilé osoby, zda bude či nebude ustanoven preventista požární ochrany, nelze polemizovat nad rozmístěním přenosných hasicích přístrojů apod.). Pochopitelně, předpokládá se jistá úroveň vzájemné shody a respektování, ale právní požadavky jsou jasně definovány a lze je v rámci kontrol vymáhat jak návrhem opatření, tak i stanovením lhůt k jejich provedení. Navíc, zákon definuje požadované druhy dokumentace, kterou odborná osoba musí vést a předepisuje její obsah v prováděcí vyhlášce^[6]. Tím má zaměstnavatel, jako odpovědná osoba, možnost kontrolovat, zda a v jaké obsahové kvalitě je dokumentace odbornou osobou vedena.

Rozdíl v oprávnění působnosti OZO PO (§ 11 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb.) a Technika PO (§ 11 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb.) lze jednoduše vyjádřit tak, že technik PO může provádět činnosti u provozovatelů činností se zvýšeným požárním nebezpečím a OZO PO zároveň i u provozovatelů činností s vysokým požárním nebezpečím. Technik PO může u provozovatelů činností s vysokým požárním nebezpečím provádět pouze školení zaměstnanců a vedoucích. Nemůže u těchto provozovatelů provádět např. odbornou přípravu preventivních požárních hlídek, preventisty PO, posouzení požárního nebezpečí, zhodnocení rozhodujících vlivů možnosti vzniku a šíření požáru, stanovení systému

řízení požární ochrany aj. Obě odborně způsobilé osoby mohou v rámci svých oprávnění stanovit a provést odbornou přípravu preventisty PO (§ 11 odst. 6 zákona č. 133/1985 Sb.) pro konkrétní pracoviště zaměstnavatele. Ten pak může provádět úkony označování pracoviště značkami, zákazy, příkazy apod., jakož i provádět kontrolu dodržování předpisů PO, vč. navržení opatření se stanovením lhůt odstranění, s právem provedení záznamu o provedené kontrole (buď do Požární knihy, nebo jiným stanoveným způsobem). Může provádět i školení zaměstnanců u provozovatelů se zvýšeným požárním nebezpečím^[7], tak jako proškolený vedoucí pracovník.

Vedle odborně způsobilých osob (OZO PO, technik PO, znalci a znalecké ústavy, stanovení příslušníci HZS ČR) a odbornou přípravou vzdělaných osob (preventivní požární hlídky, preventista PO), mají jistá oprávnění ještě další osoby. A to jak na straně provozovatele – zaměstnavatele (školení vedoucí pracovníci mohou školit zaměstnance), tak na straně poskytovatelů služeb (oprávněné osoby provádí kontroly věcných prostředků požární ochrany – např. hasicích přístrojů, hydrantů aj., a požárně bezpečnostních zařízení – např. elektrické požární signalizace, zařízení pro odvod kouře a tepla aj.).

Odborná způsobilost na úseku bezpečnosti práce a ochrany zdraví

Historický vývoj personálního obsazení rolí na úseku BOZP nebyl tak pestrý, jakou požární ochrany. Dozor nad bezpečností práce nejprve vykonával ve smyslu zákona o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci^[8] orgán Revolučního odborového hnutí. Po nahrazení zákona zákoníkem práce, ve smyslu jeho pozdějších změn^[9], plnil úkoly v oblasti BOZP z pověření zaměstnavatele bezpečnostní technik. Svoji odbornou způsobilost dokládal středoškolským či vysokoškolským vzděláním oboru bezpečnosti či dokladem o rekvalifikaci v oboru bezpečnosti práce nebo odborným kurzem pro bezpečnostní techniky. Předpoklady odborné způsobilosti byly stanoveny obecně a příslušné nařízení vlády k provedení zákonného ustanovení nebylo zpracováno^[10] do konce působnosti zákoníku práce k 31. 12. 2006. Již ke konci působnosti starého zákoníku práce byla osoba bezpečnostního technika nahrazena odborně způsobilou osobou v prevenci rizik (dále jen OZO PR). Tato změna pak byla od 1. 1. 2007 potvrzena jak novým zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb.), tak zákonem o zajištění dalších podmínek BOZP (zákon č. 309/2006 Sb.) definováním OZO PR jako poskytovatele svých odborných znalostí a dovedností zaměstnavateli, na základě dohody s ním, k vytvoření funkčního systému řízení BOZP, ke kontrole tohoto systému a navrhování jeho změn. Svoji odbornou způsobilost dokládá OZO PR před zkušební komisí v rámci zkoušky z odborné způsobilosti a následnými periodickými zkouškami po 5 letech. Ve smyslu poslední úpravy nařízením vlády č. 136/2016 Sb., je stanoveno šest zkušebních okruhů, v kterých žadatel o zkoušku musí zvládnout písemné a ústní ověření svých znalostí a dovedností. Soubor otázek pro písemné testy vypracovává držitel akreditace tak, aby písemné testy byly generovány pro jednotlivé uchazeče ze souboru alespoň 400 otázek^[11]. Z uvedeného lze vyvodit úsudek, že každý držitel akreditace může vypracovat a předkládat jiný soubor otázek, tj. zkoušky nejsou v rámci republiky podle jednotného znalostního kritéria, jak je tomu v oblasti požární ochrany. Zde přípravu ke zkoušce a její vykonání přibližuje vyhláška č. 426/2001 Sb. Ta ve své příloze č. 3 stanovuje celkem 70 tematických okruhů pro zkoušku OZO PO, resp. 49 pro zkoušku technika PO. Na stránkách HZS je k volnému stažení (pro přípravu) všech 400 testových otázek,^[12] z kterých se generuje sestava otázek ke zkoušce. V rámci požární ochrany navíc zkušební komisi představují příslušníci Hasičského záchranného sboru^[13].

Stejně jako v případě požární ochrany, i na úseku BOZP lze u provozovatelů – zaměstnavatelů vedle OZO PR definovat několik různých pracovních pozic (viz 1. část článku): OZO PR, nebo odborně způsobilé osoby podle jiných právních předpisů (např. zákon o ochraně veřejného zdraví), školené vedoucí pracovníky, odborně připravené obsluhy, strojníky či jiné pracovní pozice. Na straně poskytovatelů služeb pak stojí např. revizní či zkušební technici. Pozice nejsou vůči sobě nijak uspořádány, jejich pracovní náplně jsou stanoveny s ohledem na specifiku jejich zaměření, nikoli s ohledem na systém BOZP, jehož existenci zákoník práce předpokládá (viz § 102 odst. 1 s přihlédnutím k § 102 odst. 3 zákoníku práce).

Významným rozdílem mezi systémem PO a BOZP ale není nevyjasněná struktura kvalifikovaných a nekvalifikovaných osob a jejich konkrétních oprávnění, ale právě neujasněnost konkrétních oprávnění, která vyplývají z odborné kvalifikace příslušné osoby. Zákoník práce stanovuje základní požadavky obecně (a přiznejme, že je to tak správně), zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP však není o nic moc konkrétnější. A to už činí problémy. Jen několik případů za všechny ostatní.

- Podle zákoníku práce je zaměstnavatel povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek (§ 102 odst. 3). Nikde však není stanoveno, kdo a jak takové vyhledávání provádí (jakou má mít minimální kvalifikaci, zda vůbec o tom vede dokumentaci atd.). V navazujícím odstavci je sice uvedeno, že zaměstnavatel vyhotovuje dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních (§ 103 odst. 4), ale přiznejme si, že vyhledávání nebezpečných činitelů není totéž, co analýza a hodnocení rizik. A stále zůstává problém, že zaměstnavatel netuší, jak taková dokumentace má vypadat a zda to, co má vytvořeno, odpovídá požadavku.
- Jestliže zákoník práce stanovuje zaměstnavateli organizovat školení (§ 103 odst. 2), mělo by být definováno, jakou kvalifikaci by měl školitel mít (bezpečnost práce je velice široký obor obecných i specifických a vysoce kvalifikovaných činností), kdo by měl být školen (zpřesnění pojmu zaměstnanec), popř. na co se v rámci školení zaměřit. Vtip totiž spočívá v tom, že zaměstnavatel si najme osobu k provedení školení, ale netuší, zda na školení zazní potřebné informace, nemůže vyhodnotit, zda předložený obsah školení odpovídá jeho potřebám a tak i potřebám jeho zaměstnanců. Tento základní problém se objevuje i při naplňování ustanovení o zajištění školení odborové organizaci a zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci umožňující jim řádný výkon jejich funkce (§ 108 odst. 6 zákoníku práce).

I zákon o požární ochraně předepisuje zaměstnavateli organizovat školení (§ 16). Rozlišuje však mezi školením (pro zaměstnance) a odbornou přípravou (preventivní požární hlídky, preventisté požární ochrany), stanovuje odbornost jejich školitelů a to dokonce podle skupiny požárního nebezpečí příslušného provozu. V BOZP je snad jen zákonem o ochraně veřejného zdraví specifikována odbornost školitele s ohledem na riziko práce (§ 44a odst. 6).

Způsobilost osob na úseku BOZP

Způsobilost osob na úseku BOZP upravují právní normy. V první řadě jde o zákon č. 309/2006 Sb., jímž je zaměstnavatel oprávněn zjišťovat úkoly v prevenci rizik sám, zaměstnává-li nejvýše 25 zaměstnanců a má-li k tomu potřebné znalosti (§ 9 odst. 3 písm. a)). Zákon nejen že nepřibližuje, co jsou potřebné znalosti, ale hlavně nebere v potaz, že rizika práce vyplývají z prováděné činnosti, používaných technických zařízení a materiálů, nikoli z počtu osob. K obsluze malého rentgenu (např. u zubaře), laseru, tlakových nádob na přepravu plynů, provozování plynových kotlů, nemusí mít zaměstnavatel ani zdaleka 25 lidí. Přesto bude pestrost nebezpečí a rizik dostatečně veliká. Zaměstnavatel přitom může argumentovat, že provozováním zařízení podle návodu výrobce má pod kontrolou všechna rizika a nemusí užít služeb odborně způsobilé osoby. Zda je to skutečně tak, se pokusí objasnit 3. část tohoto článku.

Dalšími osobami zajišťujícími úkoly na úseku BOZP jsou vedoucí zaměstnanci zaměstnavatele, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny (§ 11 odst. 3 zákoníku práce). Avšak ani zákoník práce, ani zákon č. 309/2006 Sb., nestanovuje, že by tito zaměstnanci měli mít nějaké zvláštní školení odlišné od školení ostatních zaměstnanců, a ani nestanovuje odbornost školitele. Přitom jsou v pozici přímých aktérů stanovení zásad a organizace BOZP na podřízených pracovištích. To zákon o požární ochraně v § 16 odst. 2 jednoznačně definuje, že školení se organizuje zvlášť pro zaměstnance a zvlášť pro vedoucí zaměstnance. Tím je zajištěno, že vedoucí zaměstnanci mohou své podřízené v oblasti PO školit, udílet jim věcně správné pokyny, řídit činnosti na svých pracovištích s ohledem na zásady požární bezpečnosti. Vedoucí pracovníci v oblasti BOZP však

nemají žádné specifické školení předepsáno, nemusí prokazovat ani ucelené, ani odborné znalosti.

Ve zcela jiné pozici je odborně způsobilá osoba v prevenci rizik, která je "pouhým" poradcem^[14] zaměstnavatele. Ta musí své odborné znalosti prokázat před akreditovanou komisí, navíc opakovaně, každých 5 let (§ 10 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.). Ačkoli nemá žádné oprávnění organizovat systém BOZP, úkolovat pracovníky. Zvláštní je i výklad jejího postavení. Poskytuje-li své poradenství ve smluvním vztahu, stojí mimo danou společnost a vykonává úkony dle smlouvy. Přitom má postavení nezávislé na vedoucích pracovnících a odpovídá se pouze majiteli – statutárnímu orgánu. Poskytuje-li však své poradenství v rámci pracovněprávních vztahů, předpokládá se její zařazení na libovolné místo ve struktuře vedení. A protože zákoník práce neuznává - nedefinuje postavení klíčových zaměstnanců, nebude-li mít žádného podřízeného pracovníka (což v menších podnicích mít nebude), nemůže být vedoucím pracovníkem^[15]. Nastává pak paradoxní situace, kdy OZO PR školí, úkoluje, a vytýká nedostatky na úseku BOZP i svému vedoucímu pracovníkovi, kterým je zároveň hodnocen. Že i v pracovněprávních vztazích musí stát OZO PR mimo strukturu podřízenosti vedoucích pracovníků a být samostatným prvkem na úrovni ředitele, by mělo být zřejmé.

V pozici poradce může stát i další určená odborná osoba, revizní technik. Tím je osoba, která za předem stanovených podmínek získala v rámci přezkoušení osvědčení o odborné způsobilosti vydané orgánem dozoru (TI ČR) k provádění revizí a zkoušek u vyhrazených technických zařízení. Zároveň je oprávněna provést kontrolu vedené dokumentace, její úplnosti, školení a přezkoušení obsluhy. Rady revizních techniků a doporučení k zajištění správného a bezpečného provozování vyhrazených technických zařízení by měli zaměstnavatelé akceptovat.

Z uvedeného výčtu je viditelné, že odbornou způsobilost právní a technické předpisy připisují pouze OZO PR a revizním technikům. Řídící osoby mají odpovědnost, přičemž nemusí být nijak odlišně vzděláni v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví. Je-li odpovědná osoba odpovědná za organizaci celého či dílčího systému (což je čistý management) a je nutná jen znalost termínů, oprávněných osob a požadovaných činností, lze připustit, že je to v pořádku. Očekává-li se však její aktivní vystupování, navrhování, přijímání a organizování opatření na úseku BOZP, či posuzování dostatečnosti vytvořených řešení odbornou osobou, je nutné její specifické vzdělání. A je nutné opětovně zdůraznit, že nemá-li odpovědná osoba povědomí o čem příslušná odbornost je, nemůže posoudit dostatečnost poskytnuté odborné služby. Což pak požadovanou odpovědnost staví do zcela jiného světla.

Návrh struktury odborné způsobilosti osob na úseku BOZP

Návrh struktury odborné způsobilosti osob na úseku BOZP

Níže uvedený návrh struktury vychází ze současného stavu věcí. Smyslem návrhu není předložit něco výrazně nového, ale vytvoření funkčního celku, který by byl více, než jen stávajícím souhrnem osob a jejich oddělených rolí. Vytvoření vzájemně propojené struktury osob na úseku BOZP by mělo přinést:

- vyjasnění potřebnosti a potřebné kvalifikace,
- zprůhlednění rolí a vykonávaných činností,
- zefektivnění práce a
- zkvalitnění dohledu nad činnostmi jednotlivců a výkonnosti celku.

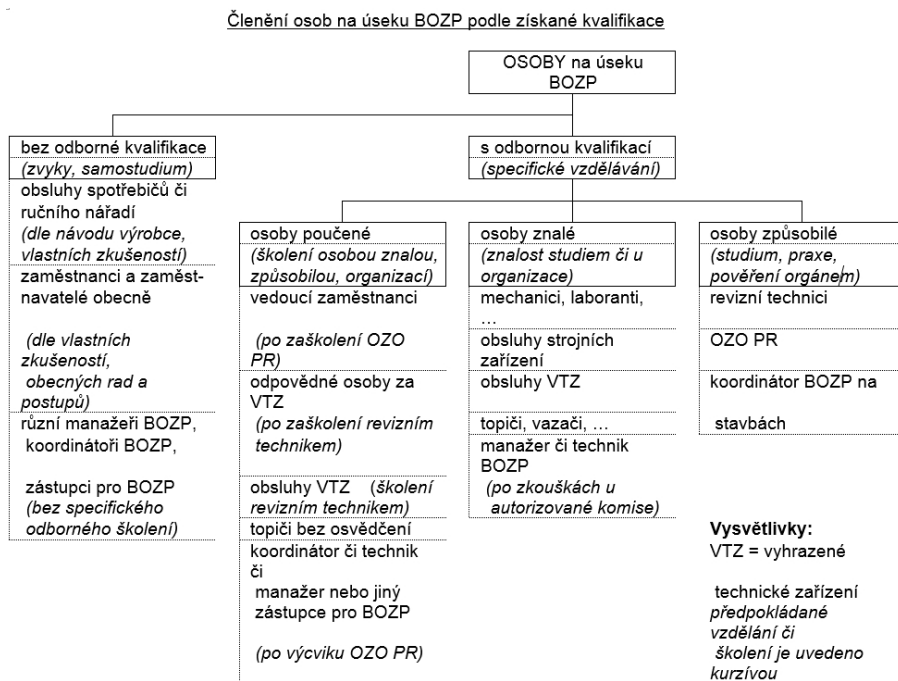
Na úseku BOZP se ve smyslu právních a technických předpisů pohybuje několik osob, které lze podle jejich kvalifikace rozdělit do dvou základních skupin podle získané odborné kvalifikace:

- na osoby bez odborné kvalifikace a
- na osoby s odbornou kvalifikací.

Na obrázku č. 1 je navržena struktura odborné způsobilosti osob. Z popsaných dvou základních skupin, lze definovat

blíže specifikaci úrovně oprávnění k výkonu pracovních činností (jak jsou požadovány právními a technickými předpisy) a je možné další členění uvnitř těchto skupin. Na obrázku č. 1 jsou zároveň uvedeny možné pracovní pozice, jak se u jednotlivých zaměstnavatelů vyskytují, a ve struktuře jsou přiřazeny podle své odborné kvalifikace na úseku BOZP. Jak bylo uvedeno v úvodu, odborná kvalifikace na úseku BOZP nemusí vždy kopírovat organizační či funkční schéma organizace a vyplývá z pracovní náplně pracovníka.

Schéma uvedené na obr. 1 zobrazuje nejen základní strukturu (na úrovni osob bez kvalifikace je struktura významně zestručněna), ale i základní rozdíl ve způsobu nabytí odborné kvalifikace, která je vlastně základem této struktury. Pracovní pozice, uvedené pod jednotlivými skupinami odborných kvalifikací na úseku BOZP, mají sloužit k rychlejší orientaci a pochopení navržené struktury.

Obr. 1: Členění osob na úseku BOZP podle získané kvalifikace

Členění osob na úseku BOZP podle získané kvalifikace zobrazené na obr. č. 1 je dále přiblíženo v následujících dvou podkapitolách.

Osoby bez odborné kvalifikace

Osoby bez odborné kvalifikace jsou všechny osoby (nejen pracovníci v pracovněprávních vztazích), které své znalosti k obsluze technických zařízení, k výkonu pracovních činností, neabsolvovaly školení či seznámení akreditovaným orgánem. Lze definovat dvě základní úrovně takovýchto osob:

- osoby neseznámené,

osoby řádně neseznámené s riziky práce, správným pracovním postupem, s řádnou obsluhou technického zařízení a nebezpečími a riziky s ním spojenými:

- osoby přistupující k plnění svých povinností na základě předchozí výchovy, zvyků a návyků;
- osoby seznámené,

osoby seznámené s pracovními postupy a řádnou obsluhou technických zařízení:

- samostudiem postupů a návodů k použití a údržbě;

- vstupním školením (vč. školení o způsobilosti pracovníka v elektrotechnice na úrovni osoby poučené) pověřeným pracovníkem (vedoucí, OZO PR);
- zaškolením pověřeným pracovníkem (vedoucí, technolog, servisní technik v rámci instalace technického či strojního zařízení, pracovník stejné činnosti či obsluhy).

Ačkoli by se zdálo, že úroveň neseznámené osoby je v rámci pracovněprávních vztahů nemožná, s přihlédnutím výkonu pracovních činností v rodinných podnicích, u osob samostatně výdělečně činných, v domácnostech apod., by taková situace mohla přijít v úvahu. Vzhledem k možnosti nedocení rizik práce by tyto osoby neměly pracovat bez dohledu odpovědného pracovníka, minimálně znalého nebezpečí a rizik práce a obsluhy technických zařízení.

Mezi osobami seznámenými lze spatřovat:

- všechny pracovníky bez potřeby specificky hlubších znalostí k výkonu činností, vč. obsluh spotřebičů a ručního nářadí;
- všechny odpovědné pracovníky na úseku BOZP (vedoucí pracovníky, manažery BOZP, koordinátory BOZP, zástupce zaměstnanců pro BOZP), jestliže nebyli k pověřenému výkonu prací na úseku BOZP specificky proškoleni OZO PR. Přesto mají seznámené osoby dostatek informací, aby mohly uvažovanou činnost provádět s ohledem na vlastní bezpečnost, ochranu zdraví a života a o tyto znalosti a nabyté zkušenosti a získané dovednosti předat dalším osobám.

Osoby bez odborné kvalifikace jsou tak všichni pracovníci, kteří byli seznámeni s požadovanými úkoly, pracovními postupy a tak i se zásadami bezpečné práce, ale které nemají dostatek informací k posouzení kumulativního působení rizik pracovního prostředí, obsluhy technického zařízení a vykonávané pracovní činnosti. Tak např. obsluhy technických zařízení jsou po provedeném školení seznámeni s obsluhou zařízení, s postupem činností, požadované údržby, obdobně tak i pracovníci manuální výroby jsou školením seznámeni s technologickým postupem. Součástí těchto školení jsou i pokyny k zajištění BOZP při výkonu práce, stejně tak i poukázání na nebezpečné činitele. Nepředpokládá se však schopnost pracovníků vyhledávat a hodnotit rizika a navrhnout věcně správná opatření (jakkoli je zřejmé, že dlouholetý zkušený pracovník toho je schopen – ale až dlouholetý a zkušený pracovník), což nevyklučuje očekávání jeho spolupráce při vyhledávání nebezpečí a rizik na pracovišti (k tomu by měl být veden a pobízen).

Osoby s odbornou kvalifikací

Osoby s odbornou kvalifikací jsou všechny osoby, které své znalosti k obsluze technických zařízení, k výkonu pracovních činností, získaly absolvováním odborných školení a kurzů, popř. získáním právními předpisy předepsaného osvědčení. Lze definovat tři úrovně takovýchto osob:

- osoby poučené,

osoby řádně seznámené s riziky práce, správným pracovním postupem, s řádnou obsluhou technického zařízení a nebezpečími a riziky s ním spojenými:

- zaškolení odborným pracovníkem (např. revizním technikem k činnostem na úseku vyhrazených technických zařízení – ať již obsluhy nebo odpovědné osoby);
- odborné školení a zácvik odborně způsobilou osobou v prevenci rizik k získání potřebných znalostí a dovedností k vyhledávání nebezpečí a rizikových činností na příslušném pracovišti;
- osoby znalé,

osoby s kvalifikací získanou studiem:

- technických oborů (strojních, elektrických, aj.);

- kurzů s certifikátem (osoby poučené) po stanovené praxi v oboru;
- absolvování kurzu (vč. rekvalifikačního) s certifikátem či jiným dokladem (např. průkaz strojníka) opravňujícím k výkonu specifické činnosti;
- osoby způsobilé,

osoby s kvalifikací získanou studiem:

- technických oborů a složením zkoušky před orgánem státního dozoru;
- právních a technických předpisů na úseku bezpečnosti práce, hygieny práce, ochrany zdraví, s podílem požadavků z požární ochrany, ochrany životního prostředí, chemického zákona, zákona o prevenci závažných havárií aj., zakončená zkouškou před akreditovanou zkušební komisí.

Mezi osobami poučenými lze spatřovat:

- všechny služby vyhrazených technických zařízení po zaučení, zaškolení a přezkoušení revizním technikem;
- všechny odpovědné pracovníky na úseku BOZP (vedoucí pracovníky, manažery BOZP, koordinátory BOZP, zástupce zaměstnanců pro BOZP), jestliže získali v rámci odborného kurzu potřebné znalosti a byli k pověřenému výkonu prací na úseku BOZP pověřeni zaměstnavatelem a specificky (opakovaně) odborně proškoleni OZO PR;

Mezi osobami znalými lze spatřovat:

- všechny pracovníky, kteří studiem technického oboru získali odpovídající znalosti, dovednosti pro provádění činností v daném technickém oboru;
- všechny pracovníky po absolvovaném specifickém kurzu zakončeném vydaným certifikátem opravňujícím k provádění specifických technických činností a obsluh, po splnění předepsané praxe – s nezbytným pověřením zaměstnavatele a opakovanými školeními způsobilou osobou v příslušné odbornosti;
- všechny pracovníky po absolvovaném specifickém kurzu zakončeném vydaným certifikátem opravňujícím k provádění specifických technických činností a obsluh – s nezbytným pověřením zaměstnavatele.

Mezi osobami způsobilými lze spatřovat:

- revizní techniky (osvědčení vydané orgánem dozoru - TI ČR);
- OZO PR či koordinátor BOZP na staveništi (osvědčení vydané akreditovanou společností);
- jiné odborné osoby podle právních předpisů;
- poskytovatel pracovnělékařských služeb.

Osoby s odbornou kvalifikací jsou všechny osoby, které získaly dostatek informací k posouzení kumulativního působení rizik pracovního prostředí, obsluhy technického zařízení a vykonávané pracovní činnosti, ať již v rámci úzce zaměřeného (a periodicky opakovaného) školení, či v rámci řádného studia specifického technického oboru nebo naopak studia obecného odborného přehledu. V případě koordinátorů BOZP, manažerů BOZP, techniků BOZP (či jinak pojmenovaných pracovníků se specifickými povinnostmi na úseku BOZP) je důležité proškolení s praktickým výcvikem od OZO PR, k zajištění součinnosti a zastupitelnosti, zvláště u OZO PR v soukromoprávním postavení.

Zastupitelnost, udržování kvalifikace

S definováním každé struktury je spojeno definování zastupitelnosti, s definováním činnosti a odpovědnosti osob je spojeno mimo jiné i definování dalšího rozvoje, vzděláváním či školením.

Struktura osob kvalifikovaných v oblasti BOZP má dvojitou úroveň. Na jedné straně je skupina osob, která má oprávnění k

úzce specializované činnosti, pracovního postupu, či obsluhy konkrétního technického zařízení – bez ohledu na skutečnost, že postupů může být několik, a obsluhovaných technických zařízení desítky. Stále jde o skupinu osob, jejichž role spočívá ve výkonu úzce zaměřených konkrétních činností a jejich schopnost odhadnout nebezpečí a rizika je spjata s těmito činnostmi a zařízeními. Je nezpochybnitelné, že čím více zařízení a činností budou tyto osoby vykonávat, tím větší mají možnosti přejít do druhé skupiny kvalifikovaných osob.

V té jsou osoby, které nemají specializaci pro konkrétní provádění specializovaných činností, pracovních postupů, či obsluhy technických zařízení – tj. nemohou tyto činnosti vykonávat bez zaškolení, popř. získání příslušného certifikátu. Jsou však schopné a oprávněné k vyhledávání nedostatků při těchto činnostech, nebezpečných prvků, analyzovat rizika, navrhnout vhodná opatření. A to nejen v rámci jednoho zaměstnavatele, jedné skupiny technických zařízení či jednoho hospodářského sektoru.

I tento úhel pohledu je potřebné vzít v úvahu při zvažování oprávnění osob. Zda mohou své znalosti uplatnit jen u svého zaměstnavatele, protože jsou spjaty s konkrétním pracovním postupem (používání spotřebičů a ručního nářadí nyní nebereme v potaz) nebo právě jen osobou zaměstnavatele, nebo zda jsou znalosti a dovednosti spojeny s konkrétní skupinou technických zařízení bez ohledu na osobu jejich provozovatele, nebo mají tak široké obecné odborné povědomí, že mohou svoji odbornou činnost vykonávat ve prospěch jakékoli osoby.

S přihlédnutím k uvedenému lze konstatovat, že v oblasti technické kvalifikace mohou osoby způsobilé vykonávat činnosti osob znalých, ty mají způsobilost i osob poučených. Vždy však v oboru své technické způsobilosti, osvědčení, certifikátu, popř. v rozsahu specifikovaném právním či technickým předpisem. Tato struktura tak do značné míry kopíruje dnešní stav oprávnění osob, jak jsou definovány v zákoně č. 262/2006 Sb. (např. § 103 nebo § 106), nebo v zákoně č. 309/2006 Sb. (§ 11), či konkrétněji vyhláškami č. 77/1965 Sb., 85/1978 Sb., 18/1979 Sb., č. 19/1979 Sb., č. 73/2010 Sb., č. 21/1979 Sb., a jinými právními a technickými předpisy.

Tak jako Preventisté PO 50. let minulého století nemohli zabránit vzniku požárů na pracovištích zaměstnavatele, ačkoli byli spjati s konkrétními pracovišti, nemohou ani tyto kvalifikované osoby garantovat dodržení všech navazujících otázek bezpečnosti práce. Stačí si uvědomit, že na vrcholu této kvalifikace stojí jako způsobilé osoby revizní technici, jejichž oprávnění začíná u příslušného technického zařízení a končí prostorem, v němž je technické zařízení umístěno, vč. jeho obsluhy. Jakkoli jsou jejich postřehy a stanoviska pro provozovatele cenné, nepostihují provozovatele jako celek a nemají nic společného s ostatními provozovanými prostory.

Toho si všímal i dnes již neplatný zákon o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci^[16]. V době jeho působnosti byla odpovědnost za BOZP svěřena vedoucím pracovníkům na všech úrovních řízení (trvá dodnes), u podniku vykonával dozor nad BOZP orgán Revolučního odborového hnutí, jako zástupce zaměstnanců (v jisté podobě trvá dodnes; zaměstnanci jsou zastoupeni buď odborovou organizací nebo zástupcem zaměstnanců pro BOZP – viz § 108 zákona č. 262/2006 Sb.). Ředitel podniku nebo závodu (dnes zaměstnavatel) si mohl ustanovit odborného pracovníka, který mu pomáhal při plnění úkolů souvisejících s BOZP (technik BOZP), což však nemělo vliv na jeho vlastní odpovědnost či odpovědnost ostatních vedoucích pracovníků (platí dodnes, činnost OZO PR nesnímá z vedoucích pracovníků či zaměstnavatele odpovědnost za stav BOZP na pracovištích či kvalitu práce odvedenou externími odbornými pracovníky na úseku BOZP); stejně tak to nemělo vliv na působnost např. jeřábových referentů nebo revizních techniků (platí dodnes, byť to není kodifikováno). Připomeňme jen, že tento zákon byl nahrazen v roce 1965 zákoníkem práce.

Jak bylo naznačeno, vedle kvalifikovaných osob technického zaměření, má zaměstnavatel a jeho vedoucí pracovníci k pomoci osoby s obecným rozhledem. Jsou jimi např. odborné osoby podle zákona č. 309/2006 Sb., bez ohledu na šíři zaměření: úžeji, na konkrétní segment zaměřená osoba (§ 14) nebo osoba s širšími pravomocemi (§ 9); odborné osoby podle zákona č. 258/2000 Sb. (ve smyslu oprávnění § 44b opět specifické zaměření) nebo činnost poskytovatelů pracovnělékařských služeb (s vymezením ve smyslu § 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb.). Je nezadatelným právem

zaměstnavatele stanovit si z vlastních pracovníků zaměstnance, který by sledoval činnosti na úseku BOZP. Zda půjde o běžného zaměstnance či vedoucího zaměstnance je odrazem velikosti subjektu, popř. organizační struktury. Stejně tak i rozhodnutí, zda takovéto povinnosti budou jednou z náplní pracovníka či jeho výhradní činností. Tak na toto oprávnění nahlíží stále platná ČSN OHSAS 18 001 (čl. 4.4.1), ale i nově připravovaná technická norma k bezpečnosti práce (ISO/DIS 45001:2016, čl. 7.2). Ta jen více zdůrazňuje potřebu vhodné kompetence i tohoto pracovníka (nejen samotných zaměstnanců) na základě vhodného vzdělání či školení.

S vyjasněním těchto základních přístupů a vymezení a s přihlédnutím k praxi na úseku požární ochrany je zřejmé, že zaměstnavatel potřebuje svoji odpovědnost na úseku BOZP opřít nejen o odpovědnost svých vedoucích zaměstnanců, ale hlavně o způsobilost v oblasti BOZP. Způsobilé osoby (s přihlédnutím k navržené struktuře, tj. odborně způsobilé osoby, revizní technici) mohou zajistit příslušnou odbornou způsobilost jak vedoucích, tak i zaměstnanců, není-li pro výkon konkrétní činnosti předepsán jiný druh získání kvalifikace (specifická školení akreditovanými institucemi). Zůstaneme-li u oprávnění OZO PR, jsou popsána právními předpisy nekonkrétním způsobem, což ztěžuje orientaci v jeho potřebnosti a rozsahu činnosti. Nejde jen o to, že rizika jsou spjata s prováděnými činnostmi a ne s velikostí podniku vyjádřeným počtem zaměstnanců, jde o to, že není stanoveno, za výskytu jakých podmínek na pracovištích zaměstnavatele by mělo dojít k ustavení tohoto pracovníka BOZP. Protože ani firma o padesáti zaměstnancích nemusí mít taková rizika, která by nemohli ohlídat odborně způsobilí vedoucí pracovníci či pověřeni pracovníci. Tím se logicky dostáváme k nejzásadnějšímu tématu, který je spojen s rolemi technika BOZP a manažera BOZP. Technik BOZP může své oprávnění, získané vykonáním zkoušky a získání osvědčení podle zákona č. 179/2006 Sb., vykonávat pouze pro svého zaměstnavatele^[17]. Tento základní omezující faktor, s přihlédnutím k rozsahu oprávnění (viz 1. část tohoto článku) jasně definuje vztah mezi takovouto pozicí a OZO PR. Úvodní shrnutí k článku Kvalifikační požadavky na odborně způsobilou osobu k prevenci rizik, které tvrdí, že: "Kdo chce být technikem BOZP, musí nejprve získat zákonem stanovenou kvalifikaci odborně způsobilé osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik."^[18] nelze brát vážně. Obdobně i vedoucí pracovník zaměstnavatele - manažer (s výjimkou Manažera BOZP ve smyslu Národní soustavy kvalifikací, kterým se může stát pouze OZO PR) může svá oprávnění vykonávat pouze pro svého zaměstnavatele. Je však otázkou, zda je schopen provádět všechna oprávnění (bez odborné způsobilosti) jak jsou mu přiznána v Národní soustavě povolání (viz 1. část článku). Zde do popředí jednoznačně vystupuje role OZO PR. Ne jako poradce zaměstnavatele, ale jako odborníka, který spoluprací s těmito osobami vykonává svoji roli. Problém je v tom, že zákoník práce takovouto spoluprací nenaznačuje a ani zákon č. 309/2006 Sb. o podobných aktivitách nepojednává. OZO PR nemá podle stávajících předpisů možnost zřídit si a vyškolit pomocnou osobu, nebo využít zaměstnavatelem pověřeného pracovníka, kterého by více zasvětil do oblasti BOZP v oblasti příslušného podnikání - nicméně, zákon to nezakazuje. Přitom pozice technika BOZP či manažera BOZP k tomu přímo vybízejí, a jsou lepší alternativou, než takto směřovat školení zástupců zaměstnanců BOZP. To je spíše kontraproduktivní, zástupci jsou zpravidla orientováni podle vnitřní struktury dané organizace, kdežto pozice technika BOZP či manažera BOZP mohou působit napříč strukturou organizace či provozoven. Zvláště významně by takovýto způsob dohledu na BOZP působil u OZO PR vykonávajících činnost na základě smluvního vztahu.

Několikrát byla v této části článku o odborné způsobilosti v BOZP zmíněna kvalifikace OZO PR. Ta je dnes zajištěna požadavkem zákona č. 309/2006 Sb. V § 10 jsou definovány podmínky získání odborné způsobilosti, v § 10a je stanovena podmínka opakovaného získávání osvědčení o odborné způsobilosti periodickou zkouškou. Je zřejmé, že oblast BOZP je multidisciplinární obor a je potřebné udržovat odbornou způsobilost hlavního činitele v této oblasti. Jestliže někdo chce vykonávat svoji činnost na úseku BOZP, jde o soustavné a celoživotní vzdělávání. Nejde jen o sledování změn v právních a technických předpisech na úseku BOZP, ale i v přidružených oblastech, jde o celkové udržování znalostí a dovedností. Bez průběžného školení a výměny informací každý "bezpečák" zakrní a začne zaostávat. Odpověď na otázku, zda je periodická zkouška vhodným nástrojem pro zajištění udržení kvalifikace, se nabízí sama. Školící agentury, které se specializují na zprostředkování periodických zkoušek, by jistě přivítaly, kdyby

byl nastaven systém průběžného vzdělávání OZO PR po získání oprávnění. Periodická zkouška by mohla zůstat zachována jako součást a vyvrcholení prováděného školení, kdy by OZO PR předstupoval před komisí s vlastní prací ze své praxe, kterou by před komisí obhajoval (obdobně, jak je tomu u zkoušek revizních techniků). Má-li být OZO PR připraven k působení v různých odvětvích hospodářství, jak v průmyslu strojího obrábění, tak v lesnictví, jak v kovohutích, tak v chovatelství, je nezbytná jeho průběžná příprava k udržení této schopnosti. Orientovat se na jednu sféru činností se může technik BOZP, nikoli OZO PR.

Je třeba si uvědomit, že OZO PR za svá doporučení nese odpovědnost. Nejde o to, zda jej zaměstnavatel uposlechne, to má být věcí právních předpisů, aby vyjasnily, které momenty na úseku bezpečnosti práce jsou tak důležité, že je svěří do péče OZO PR a zaměstnavatele zaváže k jejich akceptování. Jde o to, že OZO PR odborně odpovídá za svá doporučení. Nemůže si dovolit "selhání", to by mohlo někoho stát život. Proto je odpovědný jak finančně, tak trestně^[19]. A proto by bylo vhodné vybudovat soustavu průběžného vzdělávání namísto periodického přezkušování.

Závěr 2. části

Organizační struktura je důležitou součástí každého systému. Jednotlivé prvky takové struktury musí být jasně definovány, společně s požadovanou rolí a postavením v celém systému, spoluprací s ostatními prvky. Jinak se nejedná o organizovaný systém, ale pouhou množinu prvků. Porovnání personálního zajištění na úseku požární ochrany u zaměstnavatele s personálním zajištěním na úseku bezpečnosti práce mělo ukázat, kde se oba systémy nacházejí, a zda existují nějaké shodné rysy.

Návrh organizační struktury osob na úseku BOZP podle získané kvalifikace plně respektuje stávající definované pracovní pozice a činnosti osob u zaměstnavatelů a snaží se jen zdůraznit jejich místo z pohledu hierarchie v navržené struktuře a z pohledu rolí odvozených z právních a technických předpisů. Zdůraznění způsobu nabytí odborné kvalifikace jen napomáhá pochopit správné umístění těchto osob ve struktuře a správné přiřazení rolí těmto pracovníkům.

Z porovnání nastaveného systému BOZP se zavedeným systémem v oblasti PO lze než doporučit jistá zpřesnění jak na úrovni získání osvědčení OZO PR – konkrétnější a jednotná témata a testové otázky pro všechny akreditované subjekty i žadatele o zkoušku z odborné způsobilosti, tak na úrovni zajištění trvání odbornosti OZO PR – náhrada periodických zkoušek celoživotním vzděláváním.

Bylo by vhodné přehodnotit i způsob stanovení potřebnosti OZO PR. Odklon od stanovení počtu zaměstnanců pro stanovení potřebnosti OZO PR s příklonem ke stanovení potřebnosti OZO PR v závislosti na rizikovosti provozovaných technických zařízení, pracovních prostorů a pracovních činností, více vystihuje podstatu prevence rizik a smysl této pracovní odborné pozice. Tomu by mělo odpovídat i jasné definování činnosti a odpovědnosti OZO PR ať již přehledem povinně zpracovávané či vedené dokumentace nebo prováděných úkonů a činností. Toto členění je možné provést např. s ohledem na stanovení rizikovosti pracovních prostředí, rizikovosti prováděných činností, čímž se bude zabývat 3. část tohoto článku.

S postavením OZO PR, popřípadě zastoupením jeho role, znalostí a dovedností pozicemi technika BOZP či manažera BOZP, se bude zabývat třetí část tohoto článku, ve které bude přiblížen rozsah činnosti zaměstnavatele na úseku prevence rizik a potřebná znalost právních a technických předpisů. Což bude i jasnou odpovědí pro všechny, kdo vzhledem k nedostatku informací nemohou docenit hloubku činnosti a odbornosti OZO PR a mnohdy ji posuzují na základě povrchové znalosti vnějších projevů těchto osob či jimi vyhotovené dokumentace. Tak jako rodiče (zpravidla) nejsou schopni posoudit hloubku odborných znalostí učitelky učící žáky počítat do desíti, nemůže zaměstnavatel (vedoucí pracovník) odhadnout hloubku odbornosti "bezpečáka" z jím prováděné obhlídky pracovišť či z vyhotoveného zápisu, nebo např. návrhu řádu skladu. Což pak logicky vede ke zkresleným představám a zkratkovitým rozhodnutím.

Literatura a právní předpisy

[1] KARDA, Ladislav. Historie personálního zabezpečení požární ochrany u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 1: orgán preventivní požární ochrany – preventista PO. *112*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 32-33. ISSN: 1213-7057.

[2] KARDA, Ladislav. Historie personálního zabezpečení požární ochrany u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 2: požární technik/technik požární ochrany. *112*, 2016, roč. 15, č. 2 s. 32-33. ISSN: 1213-7057.

[3] KARDA, Ladislav. Historie personálního zabezpečení požární ochrany u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 3: specialista požární ochrany. *112*, 2016, roč. 15, č. 3 s. 30-32. ISSN: 1213-7057.

[4] JANÁKOVÁ, Anna. Komu podléhá bezpečnostní technik a kdo stanoví jeho pravomoci. *BOZPprofi* [online], 1.4.2010 [cit. 2016-04-14]. Dostupný z: <http://www.bozpprofi.cz/33/komu-podleha-bezpecnostni-technik-a-kdo-stanovi-jeho-pravomoci-uniqueidgOke4NvrWuNbYgYq82yeiA0U5H7GA1FtjAfKtmfKBkk/?query=bezpe%ED%20technik&serp=1>.

[5] NEUGEBAUER, Tomáš. Kvalifikační požadavky na odborně způsobilou osobu k prevenci rizik. *Bezpečnost a hygiena práce*, 2015, roč. 66, č. 3, s. 9-12. ISSN 0006-0453.

[6] NEUGEBAUER, Tomáš: Zajištění BOZP: kdo je povinen zajistit BOZP a kdo je za zajištění BOZP odpovědný. *Bezpečnost a hygiena práce*, 2016, roč. 67, č. 3, s. 26-28. ISSN 0006-0453.

[7] SAMKOVÁ, Anna: Novinky v právní úpravě BOZP v roce 2016. s 86. Nепublikováno.

[8] SAMKOVÁ Anna. Základní informace k profesním kvalifikacím a odborné způsobilosti fyzických osob v oblasti BOZP. *Bezpečnost a hygiena práce*, 2014, roč. 65, č. 3, s. 23-28. ISSN 0006-0453.

[9] SAMKOVÁ Anna. Vysvětlení pojmů "OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik" a "technik BOZP". *BOZPinfo* [online], 1. 3. 2016 [cit. 2016-04-07]. Dostupný z: http://www.bozpinfo.cz/knihovna-bozp/citarna/tema-bozpinfo/ozo_technik160229.html.

[10] *Národní soustava povolání* [online] [cit. 2016-04-01]. Dostupný z: <http://www.nsp.cz/>.

[11] *Odborná způsobilost fyzických osob* [online]. Hasičský záchranný sbor České republiky [cit. 2016-04-01]. Dostupný z: <http://www.hzscr.cz/clanek/odborna-zpusobilost-odborna-zpusobilost-fyzickych-osob.aspx>.

[12] Česká republika. Nařízení vlády č. 592 ze dne 12. prosince 2006 o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti. *Sbírka zákonů Česká republika*, 2006, částka 188, s. 7922-7926 [2. akt. znění předpisem č. 136/2016 Sb.]. ISSN 1211-1244.

[13] Československá socialistická republika. Ministerstvo stavebnictví. Vyhláška č. 77 ze dne 28. června 1965 o výcviku, způsobilosti a registraci obsluh stavebních strojů. In: *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, 1961, částka 35, s. 444-447. ISSN 1211-1244.

[14] Česká socialistická republika, Ministerstvo vnitra. Vyhláška č. 37 ze dne 30. května 1986, kterou s provádějí některá ustanovení zákona české národní rady o požární ochraně. *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, 1986, částka 11, s. 262-285. ISSN 1211-1244.

[15] Česká republika. Ministerstvo vnitra. Vyhláška č. 246 ze dne 29. června 2001 o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci). *Sbírka zákonů Česká republika*, 2001, částka 95, s. 5446-5489 [2. akt. znění předpisem č. 221/2014 Sb.]. ISSN 1211-1244.

[16] Česká republika. Vyhláška ze dne 26. března 2013 o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče). *Sbírka zákonů Česká republika*, 2000, částka 37, s. 778-851. ISSN 1211-1244.

[17] Československá socialistická republika. Zákon č. 65 ze dne 27. června 1961 o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, 1961, částka 28, s. 205-212. ISSN 1211-1244.

[18] Československá socialistická republika. Zákon č. 65 ze dne 30. června 1965, zákoník práce. *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*, 1965, částka 32, s. 357-412. ISSN 1211-1244.

[19] Československá socialistická republika. Česká národní rada. Zákon č. 133 ze dne 17. prosince 1985 o požární ochraně. *Československá socialistická republika*, 1985, částka 34, s. 674-691 [16. akt. znění předpisem č. 320/2015 Sb.]. ISSN 1211-1244.

[20] Česká republika. Zákon č. 258 ze dne 14. července 2000 o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. *Sbírka zákonů Česká republika*, 2000, částka 74, s. 3622- 3662 [47. akt. znění předpisem č. 267/2015 Sb.]. ISSN 1211-1244.

[21] ČSN OH SAS 18001. *Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – Požadavky*. Praha: ÚNMZ, 2008.

[22] ISO/DIS 45001. *Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use*. Geneva: ISO, 2016.

Poznámky pod čarou

[1] Historie personálního zabezpečení PO u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 1. část

[2] Historie personálního zabezpečení PO u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 2. část

[3] § 22-23 vyhlášky č. 37/1986 Sb.

[4] Historie personálního zabezpečení PO u organizací nebo právnických a podnikajících fyzických osob v ČSR, ČSSR a ČR 3. část

[5] Novelizace zákona o požární ochraně zákonem č. 237/2000 Sb., navrátila obě funkce

[6] § 15 zákona č. 133/1985 Sb. a §§ 27-38 vyhlášky č. 246/2001 Sb.

[7] V národní soustavě povolání je pozice preventisty PO oprávněna provádět školení zaměstnanců bez jakéhokoli omezení, navíc, její vznik není podmíněn rozhodnutím a školením odborně způsobilé osoby, což je v rozporu s ustanovením zákona o požární ochraně http://katalog.nsp.cz/karta_p.aspx?id_jp=30958&kod_sm1=6

[8] § 14 odst. 1 zákona č. 65/1961 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci

[9] § 132b zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce

[10] Samková: Novinky v právní úpravě BOZP v roce 2016

[11] Část I., písm. A., bod 6., přílohy č. 3 k nařízení vlády č. 592/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

[12] viz stránky HZS: <http://www.hzscr.cz/clanek/odborna-zpusobilost-odborna-zpusobilost-fyzickych-osob.aspx>

[13] §20 odst. 1 vyhlášky č. 246/2001 Sb.

[14] JUDr. Samková, Vysvětlení pojmů "OZO k zajišťování úkolů v prevenci rizik" a "technik BOZP"

[15] JUDr. Janáková, Komu podléhá bezpečnostní technik a kdo stanoví jeho povinnosti

[16] zákon č. 65/1961 Sb., zvláště ustanovení paragrafů 5, 7, 14

[17] Samková, Základní informace k profesním kvalifikacím a odborné způsobilosti fyzických osob v oblasti BOZP

[18] Uveřejněno v BHP 3/2015, str. 9; stěží uvěřit, že by autor článku užil takovouto formulaci

[19] Neugebauer, Kdo je povinen zajistit BOZP a kdo je za zajištění BOZP odpovědný

Vzorová citace

TILHON, Jiří. Odborná způsobilost v BOZP: část 2: porovnání odborné způsobilosti na úseku prevence rizik a požární ochrany. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2016, roč. 9, č. 1-2. Dostupný z: <http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-01-02-2016/oz-bozp-cast-2.html>. ISSN 1803-3687.

Autor článku:

Ing. Jiří Tilhon, Ph.D., LL.M.